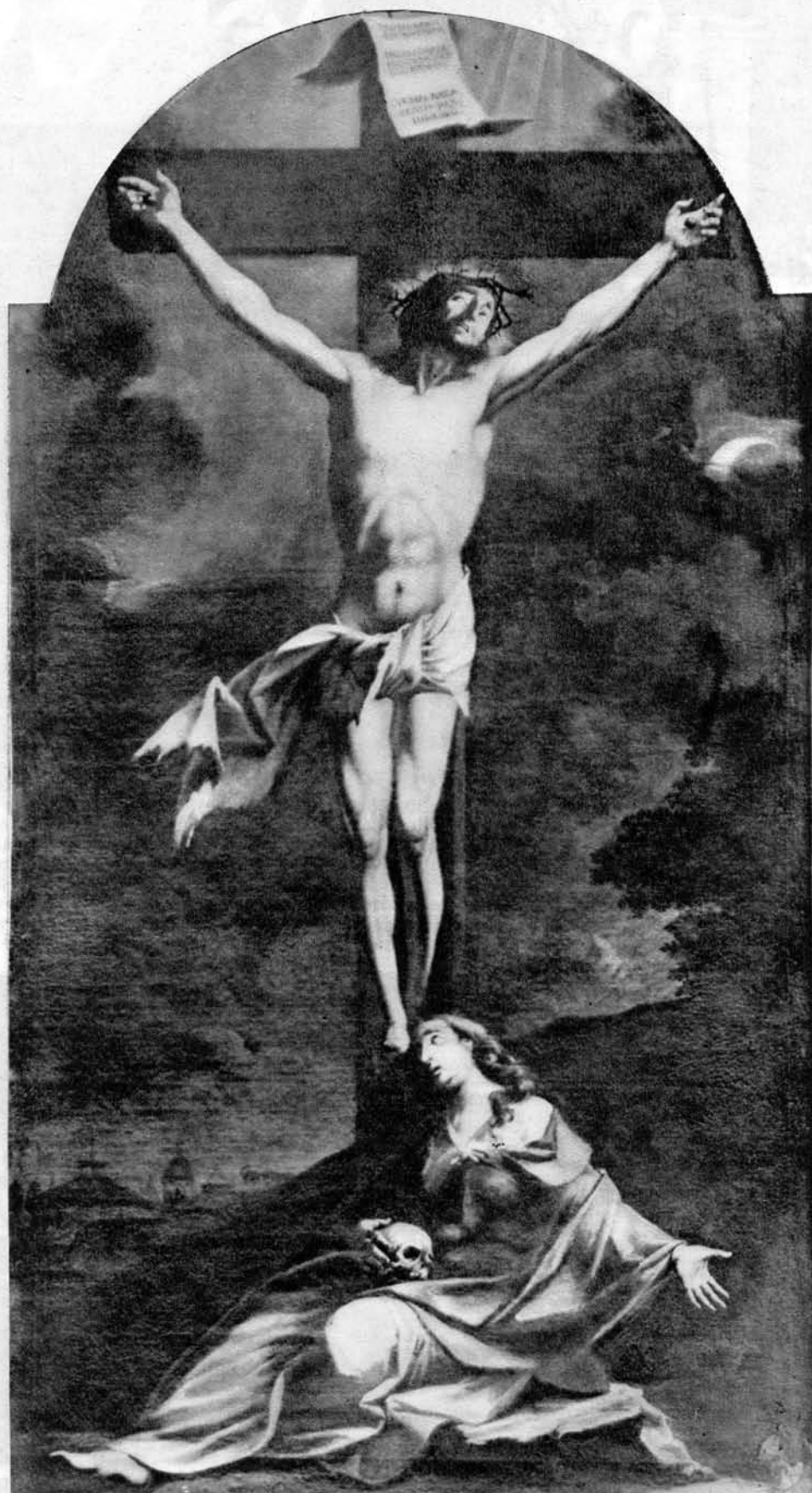

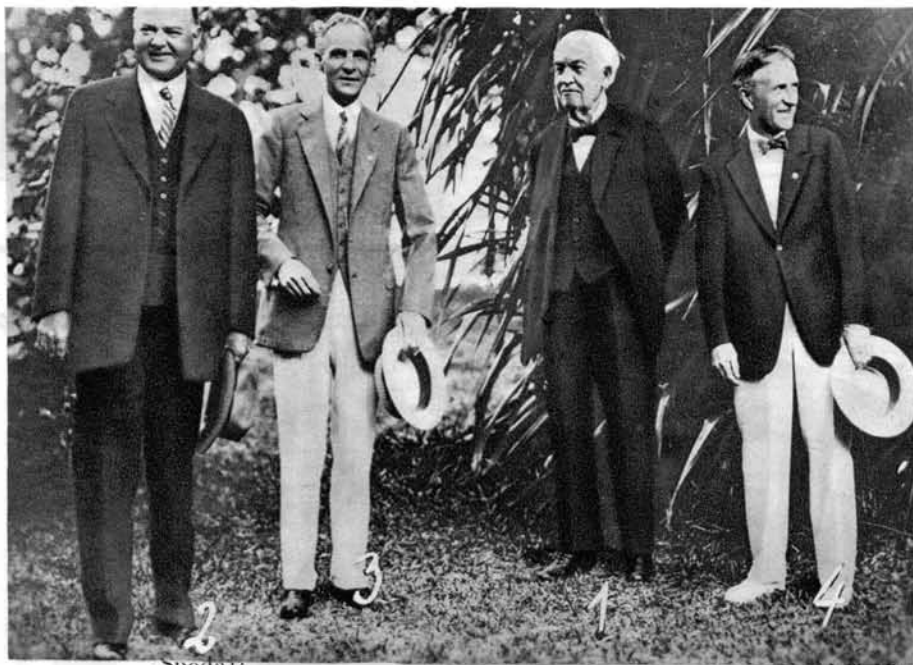
Ilustrirani Slovenec

Leto V Tedenska priloga »Slovenca« (št. 70) z dne 24. III. 1929 Štev. 12

Valentin Metzinger: Kristus na križu

z žalujočo Marijo Magdaleno. Slika v stranskem oltarju šentpeterske cerkve v Ljubljani iz l. 1745.

Spodaj:

Velika mednarodna intriga

Pred kratkim je objavil neki nizozemski list tajno pogodbo med Francijo in Belgijo, naperjeno proti Nizozemski. Pogodba je vzbudila seveda silno senzacijo, a se je hitro izkazala kot navaden falzifikat. — Slika nam kaže šefa francoskega generalnega štaba Debeneya, ki naj bi podpisal tako pogodbo.

Spodaj:

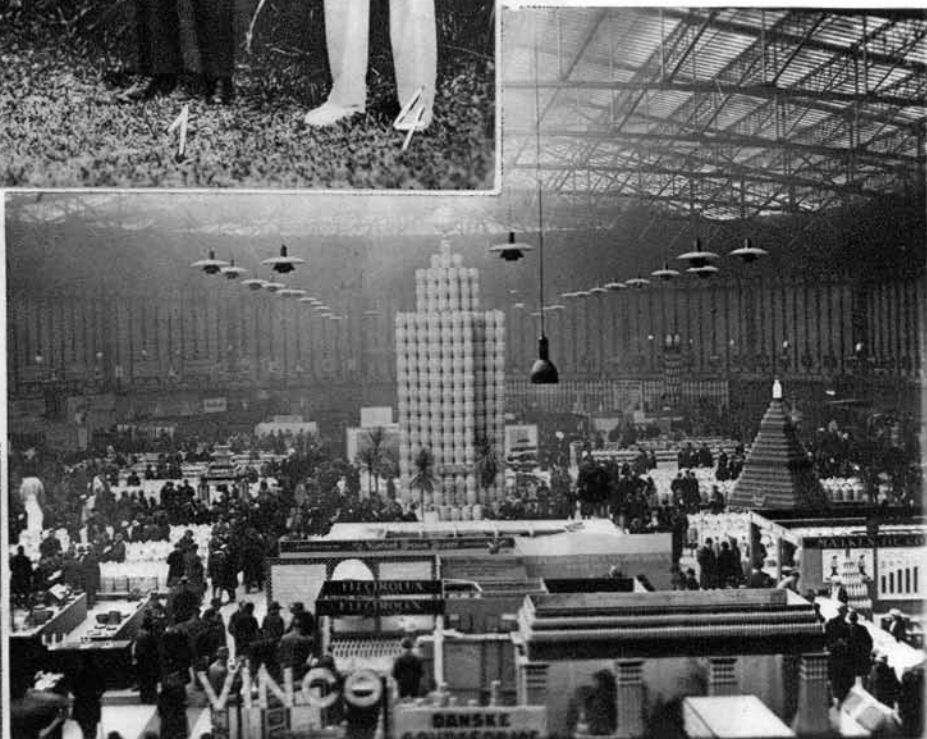
Henry Lewes Stimson

novi ameriški zunanji minister, naslednik Kelloga.

Na levi:

Na 82. rojstni dan velikega ameriškega iznajditelja Tomaža Edisona (1) se je zbrala na njegovem domu v Floridi res znamenita družba učenjakovih častilcev. Med drugimi so prišli novi predsednik Združenih držav Hoover (2), avtomobilski kralj Henry Ford (3) in velefabrikant pnevmatik Hervey Firestone (4).

Največja mlekarska razstava v Evropi

Od 8. do 10. februarja se je vršila v Kopenhagenu (Danska) velika razstava mlečnih izdelkov in mlekarskih potrebščin, združena z zgodovinsko in propagandno razstavo, pri kateri je sodelovalo 1507 zadrugi in 75 zasebnih mlekar. Razstava pomenja pravi triumf združništva, ki je doseglo ravno na Danskem take ogromne uspehe. Videti je bilo 1566 znamk mlečnih izdelkov in 726 znamk sira. Otvoril je razstavo sam prestolonaslednik in soglasna sodba vseh strokovnjakov je, da je bila to največja in najlepša tovrstna razstava na svetu doslej.

V Altoni letos snega niso odvažali, temveč so uvedli posebne stroje, s katerimi so ga kar po cestah topili. Ne poročajo sicer, kako se je ta novost obnesla, a v pozitivnem slučaju je gotovo, da se bo tak način čiščenja cest hitro razširil tudi po drugih mestih.

Dr. Mate Drinković
sedanji naš minister za socialno politiko.

Pogled na prvo sejo našega zakonodajnega sveta

ki je začel zasedati pretekli teden v Belgradu in je obravnaval že več zakonskih načrtov.

Dantonova smrt

Dne 5. marca se je vršila v ljubljanskem narodnem gledališču premiera Büchnerjeve drame »Dantonova smrt«. V 21 slikah gledamo pred seboj to znano osebnost velike francoske revolucije, obenem pa tudi revolucijo samo z njenimi masami vred. Vsa drama je prežeta z grozoto, zato vpliva na gledalca vprav elementarno in njen odrski učinek je neizogiben. Spadala bo zato gotovo med najboljše obiskane predstave našega narodnega gledališča.

Dramo je režiral g. Šest, glavne vloge so pa v rokah gg. Levčarja, Rogoza in Skrbinška ter ge. Medvedove in Šaričeve. Vsi so izvršili svojo nalogo jako dobro.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Kandut Ciril
(1890—1922), narodni delavec.

Karba Matija
(* 1852), duhovnik.

Kač Ivan
(1853—1904), kmetijski strokovnjak in zadrugar.

Kandutovo sliko smo objavili že v št. 8. t. l., ker je bil pa na isti sliki še en duhovnik, ga objavljamo vnovič samega.

Naši veliko-

Aleluja, aleluja! Gospod je vstal iz groba! Hvalite in častite ga! Aleluja!

Tako pride velika noč in se utrga iz visokih cerkvenih lin pesem velikonočnih zvonov...

Mladost, življenje, pomlad, pesem božje narave — to velika noč! Klic po obnovljenem, po lepem, toplem, vse obsega-jočem in k sreči in popolnosti hrepenečem — pesem velikonočnih zvonov!

Velikonočni prazniki se prav za prav začno že s cvetno nedeljo. Tedaj neso otroci v cerkev »butare«, zelenja z okraski, jabolki in pomarančami. Od »butare«, ki jih prinesejo otroci iz cerkve od blagoslova, se dobro spravi in zlasti cení kot pripomoček zoper ludo uro oljka in šibje, ki je iz njega sestavljena »butara«, sadje pospravijo otroci, zelenje pa se da živini med krmo.

Za odrasle nastopi svetost velikonočnih praznikov z velikim četrtkom, ko zavežejo po cerkvah zvonove. Delo na polju se ustavi in vse hiti domov. Zvonovi se spet odvežejo šele na veliko soboto.

Velika noč je tu, praznik se je začel!

V času, ko so vsi zvonovi zavezani, opravljajo njih posel — raglje. To je spet prilika za otroke! Na Gorenjskem, zlasti v Kranju in okolici je bila časih navada, ki se je deloma še ohranila, da otroci ob popoldanskih velikonočnih molitvah »Boga straše«. Medtem, ko duhovniki v cerkvi opravljajo velikonočne obrede, se zbirajo otroci za cerkvijo. S seboj prinesejo celo zbirko starih zabojev, tolkačev, škafov, starih sodov, klaviriv itd. Ko duhovniki odmolijo in zapuste cerkev, se oglasi za cerkvijo zbrani otroški »orkester« ter prične neumljeno razbijati po svojih »godalih«.

Obenem, ko se zavežejo zvonovi, se v cerkvah ugasne tudi večna luč. V soboto zjutraj pred mašo se večna luč zopet prižge. Ogenj je treba izkresati. Prav ta ogenj se potem raznaša kot blagoslov od hiše do hiše.

Iz cerkvenih obredov na cvetno nedeljo

Trkanje s križem na vrata.

Na desni:

Na cvetno nedeljo iz cerkve

Spodaj:

Važno velikonočno opravilo

Barvanje piruhov.

Najbolj priljubljena zabava o velikonočnih praznikih je sekanje piruhov

Zgoraj v krogu: **Blagoslovljenje velikonočnega „žegna“** na vasi.

Na levi: **Blagoslovitev ognja** na veliko soboto.

Zgoraj v krogu: **Šmarfenski fanje** pri nabijanju možnarjev za velikonočno procesijo.

Na desni: **Na velikonočno nedeljo zjutraj pri „žegnu“**

Vse slike je posnel litograf Lojze Erjavec, Ljubljana.

nočni običaji

V teh dneh, zlasti na veliki petek, romajo verniki k božjemu grobu. V cerkvi je položen Bog, Odrešenik sveta. — k Njemu se zatekajo množice. Molijo ob Njem in poljubljaajo Njegove svete rane...

Na veliko soboto se izvrši tudi blagoslov velikonočnih jedil. Ob tej priliki dekleta rade tekmujejo, katera bo nesla lepši in večji »žegen«. Pravijo tudi, da se bo tista, ki prva prinese »žegen« iz cerkve, tudi prva poročila tisto leto in prva oplela proso. Zaradi tega se dekleta zelo trudijo, katera bo prva in prej stopila iz cerkve z blagoslovom.

»Žegen« se načne v nedeljo zjutraj. Najprej pridejo na mizo repni olupki — brez teh na kmetih sploh ni »žegna«. V »žegen« spada poleg olupkov še gnjat, klobase, hren, potica ter piruhi. V novejšem času so se pridružile tudi pomaranče.

Vsa ta blagoslovljena jedila se razdele med člane družine tako, da dobi vsak primeren del. Nato pa se začne pred cerkvijo neizogibno sekanje piruhov in pomaranč. Včasih so priostreni krajejarji kaj dobro služili v ta namen.

Omeniti je še velikonočno procesijo. Ta spada med najsvetejši in najveličastnejši čin cerkvenih obredov. To dejstvo pa včasih vaških fantov ni motilo, da se ne bi dostikrat prav zaradi te procesije — stepli. Nošenje bandera je bila namreč častna zadeva in če je bila fara večja, so se fantje različnih vasi pogosto pripravili, katera vas ga bo nesla. Celo v cerkvi sami je že prišlo do odkritega boja, ko ni marala odnehati nobena skupina.

Ko obneme zvonovi, zavlada vsepovsod prečuden mir, tišina, skrivnost. V vsem, kar se dogaja v tistih dneh, je neka čudna plahost, da trepeče srce v veliki skrivnosti: Bog je umrl! In spet: Kristus je vstal!

Narodna poezija ima vprav v velikonočni dobi najlepše udejstvo-vanje. Seže in navade čedalje bolj tonejo v pozabo, vendar božji duh, ki oživlja praznike, ostaja in živi...

Na veliki petek v cerkvi

Na levi:

Velikofedenska raglja

Spodaj:

Belokranjice pri slikanju piruhov ali pisanic

Moderna ameriška šola

V ameriških šolah so začeli zadnja leta posvečati prav posebno pozornost praktičnemu pouku. Doslej je bila vsepovsod navada, da je nudila osnovna šola otroku prav za prav le suho teoretično znanje, pri katerem se je otrok bolj ali manj dolgočasil. Iznajdljivi Američani pa pravijo, da mora že osnovna šola vzgajati otroka tako, da si bo znal v poznejšem življenju hitro in lahko pomagati v vseh okoliščinah. Današnja naša serija nam nudi nekaj pogledov v tako moderno ameriško šolo.

Pogled v ameriški osnovnošolski razred med poukom. Vsak otrok ima svojo lastno klop, vendar se poučujejo dečki in deklice skupno.

Med odmori dobe otroci tudi zdravo in krepko južino, navadno mlečne izdelke.

Zgoraj na levi:

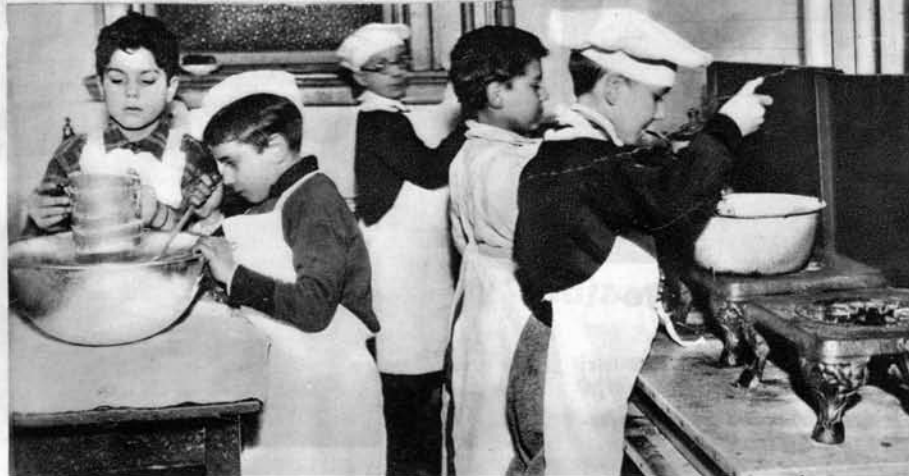
Deklice pri pouku v šivanju.

Rokodelski pouk je jako važen del ameriškega osnovnošolskega učnega načrta: Mali čevljarčki.

Na desni:

Toda niti kuharska umetnost ne ostaja rezervirana zgolj za deklice, temveč se seznanjajo z njo tudi dečki.

Zvonimir Rogoz

v vlogi »Idiotas«, v kateri je nedavno z velikim uspehom gostoval v Pragi in bil ob tej priliki tudi angažiran za tamošnje narodno gledališče. Z Rogozom izgubi naša drama eno svojih najboljših moči.

Prvo brezmotorno letalo v Jugoslaviji

Ljubljanski aero-klub »Naša krila« si je pravkar dogradil šolsko brezmotorno letalo, s katerim hoče učiti mladino v letenju. Slika predočuje letalo po končanih mizararskih delih.

Zadnji utrinki letošnje smuške sezone

Smučanje se je zadnji dve zimi širilo po Sloveniji z vprav neverjetno naglico. Zimskosportni klubi so rasli kot gobe po dežju in tekem je bilo toliko, da je bilo nemogoče obdržati vse v evidenci. Smuča staro in mlado in da za to vsesplošno smuško epidemijo tudi vrli Radovljičani niso hoteli zaostati, je razumljivo samo po sebi. Tamošnji smučarski klub je priredil 5. marca tudi tekmo svojih naraščajnikov, ki je izborna uspela. Startalo je 21 mladih smučarjev, prvenstvo sta pa odnesla Jožef Mandele in Zdravko Gabrijelčič. Tekma je izpadla izborna v vsesplošno zadovoljnost.

Radgonski most se je podrl

V letošnjem izrednem mrazu je zamrznila tudi Mura. Da se obvaruje mostove čeznjo, so od naše strani ukrenili vse potrebne varnostne ukrepe in pionirska vojaška posadka iz Ptuja je v začetku tega meseca pridno z minami razstreljevala led (glej sliko na desni), dočim se Avstrijci za to niso brigali. Posledica tega je bila, da so silne mase ledu toliko časa pritiskale na leseni most, ki veže avstrijsko in jugoslovansko Radgono, da se je dne 11. marca podrl. Zgraditi namravajo sedaj betonskega. (Foto Prettner, Radgona.)

Današnja križaljka je velikonočna, ker bo vsa velikonočna številka ilustriranega Slovenca posvečena našim Alpam. Ob tej priliki določimo nekaj več književnih nagrad za pravilno rešitev:

I. nagrada:
Pregelj: Spisi I. in II. del;

II. nagrada:
Grafnauer: Zbirka slovenskih povesti in J. Lavtičar: Spomini;

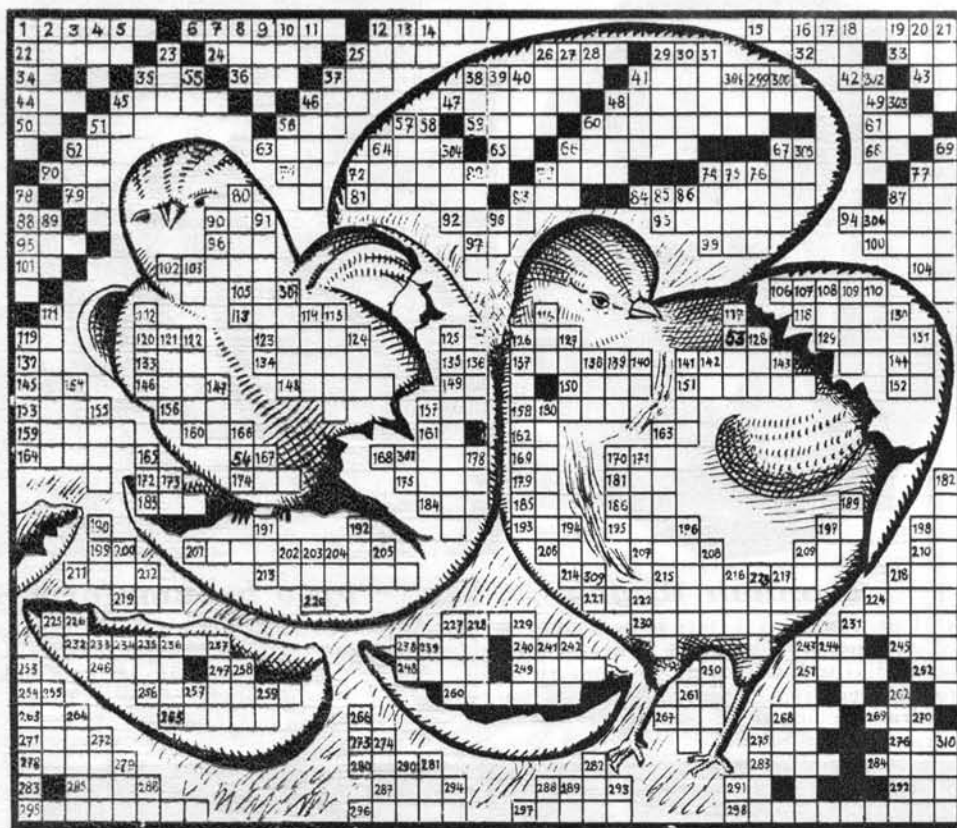
III. nagrada:
Erjavec: Spisi I. del in življenje svetega Gabrijela.

Rešitev uganke v zadnji številki. II. Sl. prinesemo prihodnjič.

Besede k velikonočni križaljki:

Vodoravno: 1. kača, 6. drevo, 12. divja zver, 15. zdravilo zoper glavobol, 22. zagrebški dnevnik, 24. ponarejevalec denarja, 25. reka v Sloveniji, 26. domača žival, 29. moško ime, 32. pič, 35. člov. organ, 34. kratica pri podpisih, 35. kazniivo dejanje, 36. naselbina, 37. vodi v rudnik, 38. dobro ime in slava, 41. mesto v Dalmaciji, 42. tridina členica, 43. ploskovna mera, 44. glas, 45. vas nad Ljubljano, 46. denemo okrog vratu, 47. to si ti, 48. mesto v Palestini, 49. grška črka, 50. kljuka, 51. kratica častnega naslova, 56. premik uda, 57. pripis (kratica), 59. mesto v Arabiji, 60. se rabi za: počasi v srb. hrv., 61. grška črka, 62. nikalnica, 65. stročnica, 64. kos suhe robe, 65. števnik, 66. zgodovinski kraj v Italiji (fonetično); 67. predlog, 68. izraz začudenja, 70. ima očeta, 71. kratica pri podpisih, 72. rana na našem narodnem telesu, 73. mera v načrtu, 74. izraz žalosti, 77. stari znak za kalij, 79. kazalni zaimek, 81. drhal, 83. okusna jed, 84. znan vojskovodja, 87. dolina, 88. igralna karta, 90. iztisnemo iz sadja, 92. moško ime, 93. razgledna točka v Splitu, 94. nerodna zadeva, 95. ima žaga, 96. vzklík, 97. 2 n, 99. del aeroplana, 100. prvi človek, 101. avtomobilska znamka, 102. število, s katerim lahko spremenimo naravni logaritem v Briggsovega, 104. izraz začudenja, 105. struja, 106. gonilno sredstvo, 113. grič v Beogradu, 118. pič, 119. časovna kratica, 120. kratica turistovskega društva, 123. omaka, 126. izumrla ptica, 129. predlog, 129. naš operni pevec, 132. izraz pri kartah, 135. vzklík, 134. točka nad nami, 135. značka za nemško zračno ladjo, 137. kontinent, 141. moško ime, 144. osebni zaimek, 145. doba, 146. kazalni zaimek, 148. lij, 149. kazalni zaimek, 150. Amerikanec, ki je letel na severni tečaj, 151. Znan slov. zel. strokovnjak, 152. ploskovna mera, 153. pesek, 156. prislov kraja, 157. leščilo, 158. livada, 159. noju podobna žival, 160. najlepše prebivališče, 161. vzklík, 162. egiptovski božanstvo, 165. tučka, ki služi mestu; pa, 164. reka v Srbiji, 54. osebni zaimek, 168. pri parnem stroju, 169. kratica, 170. kratica filmske firme, 172. nada, 174. slabše kot dež, 175. nam služijo v snegu, 179. vstavi vg, 181. število, 185. dvoživka, 184. škoduje železu, 185. italijanska členica, 186. del oleandra, 193. pečina, 195. vstavi: rams, 197. osebni zaimek, 198. rojstno mesto Abrahama, 199. rtič, 201. praznik, 206. tridina členica, 207. telefonski poklic, 209. vzklík (začudenje), 210. osebni zaimek, 211. kras, 213. znano ozvezdje, 214. dolžinska mera, 215. prijatelj duhanas, 218. glavni junak v znani povesti o sužnjih, 219. označka za Amerikanca, 220. ime naše filmske gralke, 221. mnogoženstvo, 224. moško ime, 225. kem. znak, 227. žensko (jud.) ime, 230. član znanega kluba, 231. heretik (znan), 232. znan politik, 238. ime sluga v G. »Revizorju«, 240. shramba za puščice, 243. število, 245. pravi otroku, da zaspi, 246. prehod čez reko, 247. italijanska členica, 248. nuja, 249. ploskovna mera, 251. redček element, 252. tučka za: k točki, 254. enota el. upora, 256. gorkota, 260. divan, 261. osebni zaimek, 263. vzklík, 265. moško ime, 267. domača žival, 271. bog vojske, 273. neprijeten mrčes, 275. ime črke, 276. doba, 278. nebesko telo, 280. moško ime, 283. žensko, 284. kazi obleko, 285. žensko ime, 287. je v osrčju zemlje, 288. čreda, 291. predlog, 292. prevajajo vodo, 295. vsi ljubimo, 296. enota teže, 297. žila, 298. velika športna tekma.

Navpično: 1. mesto v Dalmaciji, 2. delno odplačilo, 3. juridična kratica, 4. suženj, 5. ploskovna mera, 7. nota, 8. prevajajo plin, 90. polet, navdušenje, 10. Nemec gotovega plemena, 11. števnik, 12. pič, 15. izraz bolečine, 14. predlog, 16. egiptovski božanstvo, 17. ploskovna mera, 18. mesec, 19. predlog, 20. reka v Rusiji, 21. Ibsenova drama, 25. vodi elektriko, 25. brez nje je še krop slab, 26. rimsko napadalno orožje, 27. doba, 28. nota, 29. kinč, 30. spakelranka za poslednje bivališče, 31. zelenica, 35. izraz pri kartah, 35. kratica pri naslovih, 37. otok v Jadranu, 38. poželenje, 39. blago, 40. žival, 41. naselbina, 501. del leta, 299. glina, 500. nikalnica, 502. borščice, 45. tuja kratica za »gospodar«, 46. streljamo z njimi, 48. svetopisemski prerok,

305. moško ime, 51. je sveta vladar, 56. pri nogometu važno, 57. rabi vsak pisar, 58. telovadni ukaz, 60. filmski komik, 62. se rabi pri šivanju, 64. vodi v rudnik, 304. vstavi: atal, 66. del cerkve, 67. je v zraku, kadar treska, 305. časovna mera, 69. velik modrijan, 72. mera za energijo, 82. grška boginja, 75. relativni zaimek, 74. vas pri Medvodah, 75. tekočina, 76. Shakespearejeva tragedija, 77. verska knjiga, 78. je na njivi, 80. pol sveta, 83. kem. znak, 85. vstavi: am, 86. veznik, 87. stari oče, 89. riba, 90. ima drevo, 91. znak prometa, 98. osebni zaimek, 306. vstavi: fa, 103. vzklík, 307. vodi električni tok, 107. kem. znak, 108. struja, 109. nasip, 110. vodi v rudnik, 111. kontinent, 112. rastlina, 113. spev, 114. ne letos, 116. nedeljska zabava, 117. pijača, 130. merska palica, 119. varna shramba, 121. ograja, 122. najpriljubljenejši denar, 124. oče, 125. obhajamo sedaj, 126. znamenit kipar, 127. vstavi: arba, 128. iz opeke, 131. oteklina, 136. starinsko orožje, 138. vstavi: oit, 139. »deda« ded, 140. kratica akcijske družbe, 141. jajce od žabe, 142. vstavi: rl, 143. nikalnica, 154. moderen ropar, 147. žensko ime, 155. moderen ropar, 157. moško ime, 180. revija (v Ljubljani), 166. izraz žalosti, 163. težka veda, 165. oteklina, 167. predlog, 308. kem. znak, 178. ime filmske igralka, 170. vstaja, 171. polje-delec v Egiptu, 173. veznik, 182. žalostinka, 189. veznik, 190. dragocena tekočina, 191. znano mesto, 192. pič, 194. huda kožna bolezen, 196. edinost, 197. vzklík, 198. roman o idealni državi, 200. kratica turist. kluba, 202. stara kratica za kalij, 203. vprašalna členica, 204. v šivanki, 205. rečemo, namesto da pokažemo komu figo, 208. obrežje, 209. predplačilo, 212. dva a, 509. kratica pri podpisih, 216. vstavi: ama, 225. dež (hrv.), 217. vzklík, 218. sorodnica, 222. označka zračnih ladij (nemških), 224. reka v Italiji, 226. kljuka, 227. žitnica (moderna), 228. cerkveni dostojanstvenik, 229. najmanjši del materije, 231. auto znamka, 235. auto znamka, 234. grška črka, 235. kovina, 326. ostanek posekanega drevesa, 237. smoter, 238. ima voz, 239. kem. znak, 241. bojni krik, 242. rastlina, 243. firma zarnic, 244. 2 r, 253. ustanovitelj nove veroizpovedi, 250. divja zver, 255. morje (srb.-hrv.), 257. veznik, 259. kaz. zaimek, 261. apetit, 262. slov. mesto v Italiji, 264. spev, 266. riba, 268. trdika ur v Ljubljani, 270. mejaš, 272. naselbina, 274. smešnica, 275. oboževana stvar, 310. pijača, 279. se rabi pri vodovodu, 290. vladar, 281. prva žena, 282. cesta, 286. nikalnica, 294. vstavi: at, 288. kazalni zaimek, 295. veznik, 291. predlog, 289. 2 r.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XIV. poglavje.

Nekdo se je prikradel k njih vratom in ostal na preži. Potem so vrata zaškripala in se jela odpirati.

— Kdo je? — je zaklical Vedenej Savič. Zaklical je nalašč jezno, kot da bi bil doma, pa so ga zmotili.

— Jaz sem, gospodar! — se je začul iz teme ob pragu odgovor. Res je bil Merkulov glas in slišno je bilo, da je nekoliko zadržtel.

— Kaj hočeš?

— Eh, izgubil sem nekje svoje kresalo, pa ga povsod iščem: rad bi prižgal luč, pa ne morem. Ali ga nisem pri vas pozabil?

— Pri nas ga ni.

— Kaj pa ne spite?

— Pri tebi ni lahko zaspiti, preveč bolh imate! Boste noge so odkorakale z dvorišča skozi vežo nazaj v izbo.

— Glej ga no! — se je začudil Merkul: — vi ste pač nežni! Mi, kmetavzi, pa jih niti ne čutimo! No, le spite, lahko noč!

Vrata so se zaprla. Zdaj se ni gospodar več skrival, odkorakal je nazaj, kakor se spodobi.

— Čujta, fanta! — je zašepetal Vedenej Savič: — tu počakajta, jaz grem pa Mikito zbuditi, pa osedlat konje. Vidva se pa pogovarjajta. Naj slišijo, da ne spimo, pridobimo s tem časa!

Nenadno je vsakemu streslo srce obupno pasje tulenje: zdelo se je, da je splavala v temi nad hišo hogvečigava stokajoča duša. Sli so se prekrizali.

— Če zavpijem ali sprožim strel, mi priskočita na pomoč! — je še dodal poslovodja in zginil v veži.

(Dalje prihodnjič.)